

Multiples for Body and Soul

Bonsan Art Gallery is introducing a new series of multiples, conceived by prominent contemporary artists, architects, designers, illustrators, poets and produced by reknown jewellery designers. We named this collection "Multiples for Body and Soul" related to the traditional and contemporary function and meaning of jewellery.

Basically jewellery is an ornament or embellishment used and demanded for adornment of various parts of the human body either to charm the other or to protect the bearer from mysterious powers or evil eye. In this sense jewellery is an object of desire and superstition.

With its earlier forms as needles and fibulae to fasten the clothes and as amulets for protection as well as later forms worn as ornaments both by men and women given shape by using different techniques such as casting, engraving, filigree and granulation of gold, silver, iron and copper with inlaid precious and semi-precious stones, jewellery should be evaluated as an extension of the body. An extension which intends to communicate with the other for a symbolic elevation of the self or as a means of self-realization.

Jewellery in its more complicated and elaborate forms as necklaces, diadems, bracelets, brooches, anklets, belts, rings, earrings, horse trappings, torques worn by Mesopotamian, Egyptian, Hellenistic, Etruscan and Roman sovereigns reflected the religious and stately power, arousing unsurpassed admiration and respect of the subjects. In a deeper sense the glitter and the sparkle of jew-

ellery is supposed to blind the eyes of the subject and give him a delirious mind.

From the beginnings to the establishment of monotheic religions jewellery was also an essential element of burial customs. Thus as a symbol of immortality jewellery is an object of blasphemy. No marvel that during the Middle Ages, jewellery was mainly confined to the treasury of the church and the workshops of goldsmiths were located in the religious buildings and the production was made for the embellishment of the religious statues. However, the sovereigns continued to have their priviledge as jewellery owners.

There was always the other face of jewellery making and jewellery wearing which escaped the official and religious aspect of its utilization. The humankind always believed in dark forces and let his/her superstitious urges and longings pleased and contented with magic and prophylactic objects. There were jewellery made of unusual, repellent or scary materials such as bones, teeth, horns, or skulls as well as locketts filled with poison.

On the other hand as the making and trading of jewellery is as old as the Stone Age, it should be considered as an essential element of materialism and object of exchange. As a currency jewellery is not only made but also destroyed by melting in order to cover the deficits of a state treasury. During the Renaissance jewellery making was linked to the art of painting or to the high art for the first time. Painters like Albrecht Durer, Sandro Botticelli and Hans

Holbein Jr. designed jewellery and prepared pattern books. Since then this link between high art and jewellery design prevailed and found its more significant evolution at the end of 20th century.

The basic features and notions of jewellery making and wearing did not change in the 20th century, except that after the invention of the electro-metallurgy process, jewellery making became jewellery industry and business. Gem cutting factories, jewellery and silverware manufacturers, watchmakers, manufacturers of imitation gems and pearls, costume jewellery manufacturers and worldwide jewellery markets satisfy the needs of the today's jewellery consumer.

Within the mass-production of real and fake or custom jewellery a new elite of jewellery makers appeared. On the expensive end there are the international companies, so called the great houses such as Bulgari, Van Cleff Arpels, Cartier, Boucheron, Tiffany, Garrard, Harry Winston, De Beers which invite young or established designers to create new forms and styles. In accordance with this super-luxury and sometimes thoroughly included into it, jewellery designers set the trends.

Introduced by Scandinavia since the fifties individual jewellery design referring to the modern and post-modern art movements and trends and exploiting experimental advances flourished on both expensive and cheap ends. On the cheap end, the fake-jewellery production takes two courses; one of which is the ever pre-

sent kitsch and the other is camp, that is trendy kitsch.

Evidently, as the real-art has significantly influenced industrial design during the first half of the century, it has been quite receptive to modify its concepts according to the new machinery, the ready-made of Duchamp being its most striking example.

Since the end of avantgardism a phenomena presented itself in which an enormous and uncontrollable production of pseudo-art exists side by side with real-art. Postmodern art, architecture and design sought ways of dealing with this problem by utilizing and re-shaping the traditional and the trivial to overcome the dichotomy of Modernism.

Beral Madra

December 1999

Ruh ve Beden için çoğaltmalar

Borusan Sanat Galerisi, ünlü sanatçılar, mimarlar, tasarımcılar, illüstratörler ve şairler tarafından tasarlanmış ve tanınmış takı tasarımcıları tarafından uygulaması yapılmış yeni bir çoğaltmalar dizisi sunuyor. Bu koleksiyona, takının geleneksel ve çağdaş işlevi ve anlamı ile ilişkili olarak "Ruh ve Beden için çoğaltmalar" adını verdik.

Temelde takı, "öteki"ni etkilemek ya da taşıyanı gizil güçlerden ve kem gözlerden korumak üzere insan gövdesinin çeşitli bölümlerini süslemek ve bezemek için kullanılır ya da talep edilir. Bu anlamıyla takı bir arzu olduğu kadar, bir batıl inanç nesnesidir.

İğne ve fibula gibi giysileri tuturmaya yarayan, tılsım gibi gövdeyi ve ruhu koruma amaçlı en erken biçimleriyle, altın, gümüş, demir, bakır gibi madenlerden döküm, kazıma, filigran ve granül teknikleriyle yapılmış, üstüne değerli ve yarı değerli taşlar kakılmış daha geç biçimleriyle takılar gövdenin bir uzantısı olarak da değerlendirilebilir. Bu öyle bir uzantıdır ki, "öteki" ile ilişki kurarken kendini simgesel olarak yüceltme yada kendini gerçekleştirmeye amacı içerir. Başka bir deyişle, takı eşsiz bir benicinci (egosantrik) nesnedir.

Kolye, ta, bilezik, yaka iğnesi, bileklik, kemer, yüzük, küpe, at, gemi, halhal gibi Mezopotamya, Mısır, Hellen, Etrüsk ve Roma krallarının ve egemen sınıflarının taktıkları daha karmaşık ve görkemli biçimleriyle takılar din ve devlet gücünün simgeleridir. Bu takılar parlaklıkları ve kıvılcımlarıyla halkın gözünü gerçeklere karşı kör ederek, başını döndürerek egemenlere karşı benzersiz

hayranlık ve saygı uyanmasını sağlıyordu. Bu açıdan, takısız egemenliğin olamayacağını da düşünebiliriz.

Başlangıcından tektanrılı dinlerin kuruluşuna kadar takılar gömme geleneklerinin de temel ögesi idi; başlangıçta yoksulların da, ama daha sonra yalnız zenginlerin mezarlarında takı vardı. Kuşkusuz, bu takılar aynı zamanda büyük hırsızlıkların da nedeni oldular... Bu açıdan da takılar, ölümsüzlük simgesi olarak değerlendirildikleri için tanrıya ihanettir ve günahıdır! Orta Çağ'da takıların genellikle kilise hazinelerine kilitlenmesine ve takı ustalarının dini binalardaki atölyelerde çalışmalarına şaşmamak gerekir; bu dönemde takı üretiminin büyük ölçüde dini heykelleri süslemeye yöneldiği görülür. Kuşkusuz egemenler herşeye karşı takı sahibi olma ayrıcalıklarını sürdürdüler.

Takı yapmanın ve takmanın her zaman, resmi ve dinsel kullanım özelliğinden uzaklaşan karanlık bir yüzü de olmuştur. İnsanın karanlık güçlere inanması ve kör inançlarını ve itkilerini gizemli ve koruyucu nesnelere okşamaları ve doyurmaları kemik, diş, boynuz ya da kafatası gibi alışılmamış, itici, ürkütücü malzemelerden yapılan takılarda ya da içi zehir dolu madalyonlarda ifadesini bulur. Öte yandan takı yapmak ve takı ticareti Taş Devri kadar eski olduğu için, takı değiş-tokuşun en temel ögesidir. Ekonomik değer olarak takı yalnız yapılmaz, aynı zamanda nice hazine açıklarını kapamak üzere eritilerek bozulur da!

Rönesans'da ilk kez olarak takı yapımı ile resim sanatı ya da yüksek sanat arasında bir ilişki başlamıştır. Albrecht Dürer, Sandro

Botticelli ve Genç Hans Holbein gibi ressamlar takı desenleri yapmış ve model kitapları hazırlamıştır. O dönemden bu yana yüksek sanat ve takı arasındaki ilişki sürmektedir ve en yetkin gelişimine de 20.yy'da ulaşmıştır.

20.yy'da takı yapmanın ya da takmanın burada kısaca değindiğimiz temel özellikleri değişmedi; ancak elektro-metalurji işlemi icat edildikten sonra, takı yapma endüstriye dönüştü ve uluslararası iş dünyasında yerini aldı. Değerli taş kesme fabrikaları, takı ve gümüş eşya imalathaneleri, saatçilik, yapay taş ve inci üretimi, yapay takı üretimi, dünya takı pazarları günümüz takı tüketicisinin ihtiyacını karşılamaktadır.

Değerli ve yapay takıların kitlesel üretimi içinde yeni bir seçkin takı yapımı ortaya çıktı. Bunun pahalı ucunda, genç ya da tanınmış tasarımcıları yeni biçimler ve üsluplar yaratmak üzere kullanan Bulgari, Van Cleff Arpels, Cartier, Boucheron, Tiffany, Garrard, Harry Winston, De Beers gibi "büyük evler" denilen uluslararası şirketler yer almaktadır. Bu süper-lükse koşut olarak, kimi zamanda tümüyle onun içinde olarak takı tasarımcıları modaları saptamaktadır.

İskandinavya ülkelerinin 1950'lerde başlattığı modern tasarım sürecinde, modern ve post-modern sanat akımlarına ve eğilimlerine gönderme yapan ve deneysel gelişmelere açık olan bireysel takı tasarımının hem pahalı hem de ucuz uçta giderek önem kazanmasına neden oldu. İşte bu noktada takı işinin "demokratik" bir sürece girdiğini söylemek olasıdır.

Yüzyılın ilk yarısında gerçek sanat endüstriyi, endüstri de gerçek sanatı etkilemişti. Gerçek sanatın kavramlarını endüstriye göre dönüştürmeye açık olduğu, Duchamp'ın hazır-nesnesinde en yetkin örneğini bulur. Endüstri de giderek üretilen nesneyi "heykelleştirme" eğiliminde olmuştur.

Avantgardizmin bitişinden bu yana, sahte-sanat ile gerçek-sanatın yanyana varolduğu büyük ve denetlenemeyen bir fenomen ortaya çıkmıştır. 80'li yıllardan bu yana, Modernizmin kısırlaştırıcı karşıtlıklarının üstesinden gelmeye uğraşan Post-modern sanat, mimari ve tasarım bu sorunu, geleneksel ve üçüncül olanı kullanarak, yeniden biçimlendirme yolları arayarak çözmeye çalışıyor.

Bütün endüstri üretimlerinde ve dekoratif sanatlarda olduğu gibi, ucuz ya da pahalı, iki uçta da takı üretimi iki yol izler; birincisi her zaman var olan kitsch'dir, diğeri ise kitsch'in modalaşmış biçimi olan camp'dır. Takı ve kuşkusuz diğer tasarımlar, gerçek sanatla olan ilişkilerinin yoğunluğu oranında kitsch ve camp'dan uzaklaşırlar.

"Ruh ve Beden için Çoğaltmalar" takı koleksiyonu, bu uzaklaşmaya gönderme yaparken, gerçek sanata bir kez daha yaşamın içine doğru bir yol açıyor.

Beral Madra

Aralık 1999

TEŞEKKÜR

Ruh ve Beden için Çoğaltmalar sergisinin gerçekleşmesine eserleri ile katkıda bulunan tüm sanatçılara, mücevherlerin gerçekleştirilmesi için emeği geçen; başta Ela Cindoruk-Naz Pak olmak üzere,
(alfabetik sıra ile)
Bülent Demir, Payel Güllüdere, Mehmet Güzelbaş, Murat Karagülle, Melih Koç, Fevzi Köz, Sarkis Solmaz, Arman Tezcan, Vilyan Toparlak ve Ahmet Tuncer'e, sergi düzeninin oluşmasında emeği geçen Serhat Kiraz'a, fotoğrafları çeken Niels Stoltenborg'a ve bu projeyi gerçekleştiren Yılmaz Aysan ve Ela Cindoruk'a teşekkür ederiz.

ACKNOWLEDGEMENT

BORUSAN BORU

We should like to thank to all the artists for their contributions with their work to the *Multiples for Body and Soul* exhibition, and for the realization of the jewelry to Ela Cindoruk-Naz Pak and,
(in alphabetic order)
Bülent Demir, Payel Güllüdere, Mehmet Güzelbaş, Murat Karagülle, Melih Koç, Fevzi Köz, Sarkis Solmaz, Arman Tezcan, Vilyan Toparlak and Ahmet Tuncer, and for the exhibition concept to Serhat Kiraz, for the photographs to Niels Stoltenborg and for realization of this project to Yılmaz Aysan and Ela Cindoruk.

© BORUSAN Kültür ve Sanat Merkezi / BORUSAN Culture and Art Center
İstiklal Cad. 421-423 Beyoğlu, 80060 İstanbul
Tel: (0212) 292 06 55 Fax: (0212) 252 45 91
web sayfası: www.borusansanat.com
e-mail adresi: info@borusansanat.com

BORUSAN Kültür ve Sanat Merkezi Genel Müdürü /
BORUSAN Cultur and Art Center General Manager
Sami Caner

BORUSAN Sanat Galerisi Yöneticisi /
BORUSAN Art Gallery Manager
Binnaz Tukin

BORUSAN Sanat Galerisi Sanat Danışmanı /
BORUSAN Art Gallery Adviser
Beral Madra

Editör / Editor: Beral Madra
Katalog Tasarım / Catalogue Design: LOJİK Reklamcılık A.Ş.
Fotoğraflar / Photographs: Niels Stoltenborg
Renkayırımı / Color Separation: OLUŞUR Ltd. Şti.
Baskı / Print: A4 OFSET Ltd. Şti.

Bu katalog, İstanbul'da BORUSAN Sanat Galerisi'nde 17 Aralık 1999 - 22 Ocak 2000 tarihinde düzenlenen "Ruh ve Beden için ÇOĞALTMALAR" sergisi dolayısıyla 1500 adet basılmıştır.

1500 copies of this catalogue have been printed on the occasion of the exhibition "MULTIPLES for Body and Soul" held in BORUSAN Art Gallery, İstanbul, December 17, 1999 - January 22, 2000

ELA CİNDORUK

1963'de Ankara'da doğan tasarımcı, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü'nden mezun olduktan sonra, 1986-1988 arasında Parson's School of Design, New York, ABD'de mücevher tasarımı eğitimi aldı. Kısa bir süre Urart'ta çalıştıktan sonra 1989'da kendi atelyesini kurdu. 1993'den bu yana Nazan Pak ile kurdukları atölye ve galeride çalışmalarını sürdürmektedir. Pek çok ulusal ve uluslararası sergi açan ve sergilere katılan Ela Cindoruk, "Schmuckszene '90", Münih, Almanya sergisine Türkiye'den davetli katılmıştır.

Ela Cindoruk was born in Ankara, 1963. Following her graduation from the Department of Industrial Design, METU in 1985, she studied jewelry and metal working at Parsons School of Design, New York from 1986 to 1988. She has established her own studio in Istanbul in 1989 after working at Urart for a brief period. Since 1993, she creates at the atelier/gallery which she founded together with Nazan Pak. Ela Cindoruk has a number of solo and group exhibitions and she was chosen to represent Turkey at "Schmuckszene '90" exhibition in Munich.

NAZAN PAK

1963'de Eskişehir'de doğan tasarımcı, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü'nden mezun olduktan sonra 1985-1988 arasında Levon ve Raffi Şadyan atelyesinde metal işleme ve döküm üzerine çalıştı. Kısa bir süre Ankara'da serbest tasarımcılık yaptı ve 1989'da kendi atelyesini kurdu. 1993'den bu yana İstanbul'da Ela Cindoruk ile kurdukları atölye ve galeride çalışmalarını sürdürmektedir. Kişisel sergiler açan ve karma sergilere katılan Nazan Pak, 1994 ve 1998'de "Designers Odyssey" tasarım sergilerinde yer almıştır.

Nazan Pak was born in 1963 in Eskişehir. She graduated from the Department of Industrial Design, METU in 1985. Nazan studied metal working and casting at Raffi and Levon Şadyan Atelier. Since 1993 she is working at the atelier/gallery which she founded together with Ela Cindoruk. Nazan Pak has a number of solo and group exhibitions and participated "Designers Odyssey" design shows in 1994 and 1998.